

fingint-se benigne, y humil, falaguera, / quant troba mamella que puga monyir», *Viudes i Donzelles*, v. 58.

Modernament el mot sona *munyir* a la major part del domini lingüístic, sense descomptar-ne l'Alguer: «Dieu al pastor que *munyi* totes les vaques i les cabres», rondalla algueresa p. p. *BCEC*, 1907, 56; *moñi* mall. o més aviat *muñi* (segons els llocs i les persones, *munyir*, *DFgra* i *DAmen.*), *muñi* men. i eiv. («*munyi*: ordeñar», *PzCabr.*), val. («*moñi* les ovelles», *Onda*, 1961); i fins al capdamunt del Pallars (a tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera, 1932-34) i a l'Alt Flamicell (*muñi lz aybéles*, Guiró, 1957). A diverses localitats del Vallespir i Alta Cerdanya dirien *múya* segons Alcover i Moll (*AORBB* iv, 65), ço que crec poder afirmar perquè jo mateix tinc memòria d'haver-ho sentit per allà, i això correspon a fets semblants, quasi sistemàtics, d'aquesta zona; als Angles de Capcir em digueren que a Cerdanya diuen *múya* (1960).

Però ells mateixos ens fan a saber que en lloc de *munyir*, o sigui amb el mateix significat, dirien *esmunyir* a Valls, Reus i Tarr., i en una zona de nou localitats compresa en la línia Sueca-Gandia-Pego-Tàrbena-Benissa-Alcoi-Benigànim (així com a Biar i a «Alacant»), i almenys amb aquesta gran extensió no acceptarem aquest barbarisme vulgar i confonedor, si no és a benefici d'inventari, puix que no n'hi ha confirmació quasi enlloc (sembla que alguns ho diuen cap a Castalla) i és sabut (ens ho conta ell mateix) com el bo d'AMAlcover feia aqueixes enquestes: aplegant una colla de criatures en una sala d'escola o sagristia i «a conjugar s'és dit!». Els nens, esverats, deien que sí a tot el que els suggeria l'omniscient i ingenu «apòstol», i els pedants acòllits d'un magisteri o una parròquia, massa sovint castellanitzants. Tant Carles Ros, com J. Sanelo, Garcia Girona i Escrig (1851) donen detalls propis de l'ús valencià d'*esmunyir* sense cap al·lusió al que afirma Alcover, i res no hi ha d'això en els molts passatges del *BDC* (ni tan sols del *BDLC*) referents a aquest mot i els seus equivalents i variants.¹

En els Pirineus viuen encara unes variants molt pròximes a la forma llatina *MULGERE*, que es mantingué en llengua d'oc, en unes regions amb el resultat fonètic *mólzer*, en altres *mólher*, tots dos justificats segons la fonètica històrica: aquest segon, en la forma moderna *múle*, és el que viu a la Vall d'Aran; recollit en tota ella, *Vocab. Aran.*, des del capdaval fins a la Bonaigua: és, doncs, natural que continuï en forma semblant a la Vall d'Àneu: a Son vaig veure com *muñiben lz aybéles* (1959). Alcover reporta *mullir* d'Isavarre (*BDLC* III, 311) i això ja tenia jo anotat d'Espot (1932); d'aquelles «enquestes» reporta AMAlcover (*AORBB* iv, 65) *mullir* en un lloc, Vila Joiosa, en el migjorn valencià, dada que hem d'acollir amb dubte, en aqueix extrem isolament.

D'altra banda, com que els parlars de Ribagorça afavoreixen fins a l'extrem els verbs en *-re* (*volàre* i *podre* per *voler*, *poder*, veg. *Est. de Top. Cat.* II, 47), havíem d'esperar que *MULGERE* allà donés *mulre*, combinació consonàntica insòlita que es reduí a *múire* (les oscil·lacions dels parlars ribagorçans de la mena de *ple-*

gá/plyegá, séggya/seggla pogueren ajudar-hi): Krüger dona *múire* com a forma de Calvera i les Paülis (*VKR* VIII, 66); a Fontjanina vaig veure *múire* en un *muído* al peu de les roques del Sellant (a les quals també donen aquest nom, 1957), mentre que a Benasc ho fan en un *muyidó*, i també diuen *múire* (per més que els mapes anomenin *Mullidors* la Cabana de Llosàs, en aqueix circ imponent de les Maleïdes), 1965: «amaitina, que y ei que *muire* les vaques!» (Ferraz, p. 79).

Així continua per tot l'Alt Aragó fins a Navarra, si bé reduït a la forma cast. de l'infinitiu, en *-ir*: «*muir*: ordeñar» (Peralta), a Gistau *muyi* quan m'ho defineixen, però en la pronúncia més laxa de la conversa els sento, parlant entre ells, «hay que *mui* ---» (San Juan, 1965), *muyi* Bielsa; del NL *muideros* (Esposa), *muyidero* (Aragüés) es dedueix que així continua a l'Oest: a Echo (*muyideros*) i a Ansó (*mui-*), 1966, constato que es tracta d'un après (hi ha tres *kléias*, o envans de fusta —*trestábos*— que graduen la sortida del bestiar que van munyint); un *muidero* així veig encara en el Roncal (Isaba, 1971); Iribarren dona *muir* o *muyir* com a general a Navarra, *muidera* 'après' a Salazar (Azkue, s. v. *olaa*); Amado Alonso (1944) em confirmava que *muir* arriba fins al navarrès del NE., a Lerín; si bé és a tort que, en el seu zel igualador hispànic, vol veure-ho com a provinent del nostre *muñi* (*RFE* XIII, 22), car fonèticament hi ha més afinitat amb la *lh* occitana, i és més planer explicar-ho com ho he fet; en efecte, la forma amb *lh*, per l'altre vessant, continua des de la vall d'Aran fins al Bearn.²

A l'orient pirinenc tenim una altra forma que també s'acosta a la llatina, però diferent: «la cabra i lo moltó s'estaven sens res dire / --- / de mal els hi faran pas re: / l'un serà tosquirat, l'altra serà *mulside*, / això els hi traurà pas la vida», Saisset (*Catal. d. R.*, 225). És, en efecte, la forma més estesa en tot el domini 10ss. lato sensu: *mulsi lz bákas* sento no sols en el Conflent (Conat, 1960) sinó també al Capcir (els Angles, 1960) i fins a la Baga de l'alta Cerdanya (Llo, 1959),³ i l'àrea del mot sobreix fins i tot pel vessant empordanès (Cadaqués, 1964) i Biure (1932); crec que ja no arriba gaire més al Sud de la línia entre aqueixos dos pobles, encara pirinencs.

En canvi és més extensa la prolongació d'aqueixa forma cap al Nord, a través de l'Aude (Narbona, Beziers, segons Ronjat, *GrIstProv.* II, 208) cap a l'Erau: on diuen *molisse* a la zona d'Aniana i *moúlse* a la de Lodeva (Zaun, *BhZRPb.* LXI, 166), i així mateix continua fins a part del Roergue (si bé predomina allà la variant antiga amb *-z*, sense problema fonètic, Vaysier), i d'altra banda fins al rodanès: «—Vole la Cabro d'or, la cabro / que degun de mourtau ni la pais ni la *mous*, / que sout lou roc de Baus-Maniero / lipo la moufo roucassiero», *Mireia* (II, 60.5).

Hi ha, doncs, en aquestes formes occitanes un problema fonètic, a causa de la sorda en lloc de *lz* normal de l'oc. ant., sobre el qual han discutit bastant els romanistes; els uns (Zaun, Körting, Ronjat) creuen en una base **MULCERE*, deguda en part o en tot a la influència del ll. cl. *MULCERE* 'palpar, amansir' (tacte no